

JÖN AZ ESŐ, VESSÜNK!

Dr. Orosz Szilvia
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

A legfontosabb feladat most, október folyamán, hogy tessenek búzát, árpát vagy tritikálét vetni tavaszi silózási céllal. Azt, amelyiknek a vetőmagja elérhető. A klímaváltozás elérte hazánkat és nincs rá biztosíték, hogy az ideai katasztrófális nyár nem fog megismétlődni jövőre. Az előrelátó gazda ősszel vet és tavasszal silózik, kikerülve a nyarat. Mindhárom gabonaféle alkalmas a korai silózásra (kalászhányás környékén tejelő tehennek), május végén szénakészítésre, a tejesérésben való betakarításra (növénydekeknak, legeltetett állatoknak) és a szemes terményként való etetésre egyaránt. Mindhárom gabonaféle betakarítási ablaka széles, ezért biztonságosabb, mint a rozs. A búza és az árpa kisebb hozamot ad, mint a tritikálé, de vészhelyzetben és vetőmaghiány esetében azt kell vetni, aminek a vetőmagja beszerezhető vagy már rendelkezésre áll a saját gabonátárolókban. Ha a vetésforgó sérülne, vagy a szabályozás miatt

tisztán nem vethető a gabona egy adott területre, bátran vessék takarmányborsóval vagy bükkönnyel együtt. Mindhárom gabonaféle alkalmas az együttes termesztésre. Aki gyorsan lép most, tehenet ment!

Arányok

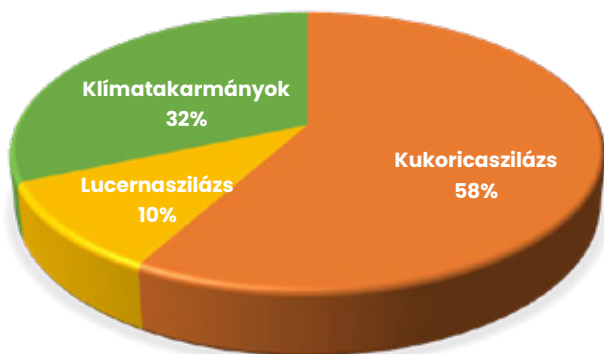
A 2025. évi adatok szerint a korai betakarítású gabonaszilázsok és a szántóföldi termesztésű fűszilázsok együttes mennyisége 570.000 tonna volt a tejelő tehen és a tejhasznú növénydeke takarmányadagjában. Emellett 182.465 tonna cirokszilázs is volt az adagban. Ez azt jelenti, hogy a kedvezőtlen klimatikus viszonyoknak ellenálló (ún. klímareziliens) tömegtakarmányok 32%-ban voltak jelen az adagban (eredeti anyagban),

míg a kukoricaszilázs aránya 58%-ra csökkent, 10% lucernaszilázs/szenázs mellett (1. ábra).

A klímareziliens tömegtakarmányokon belül a gabonafélék domináltak 48%-ban (rozs-, tritikálé- és árpaszilázs), míg a korszerű fűszilázsok (28%) és a cirokszilázs (24%) egymáshoz hasonló arányban volt jelen (2. ábra).

1. ábra Szilázsok a tejhasznú szarvasmarha takarmányadagjában (2025, Nemzeti adatbázis, tonna/év)

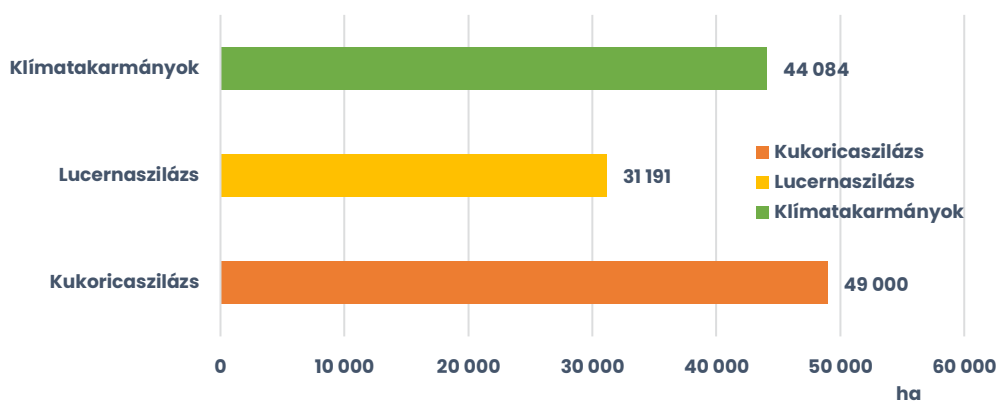
2. ábra Klímareziliens takarmányok a tejhasznú szarvasmarha takarmányadagjában (2025, Nemzeti Adatbázis, tonna/év)

A termőterület nagyságára nincsenek még hivatalosan publikált adatok, ezért megbecsültem a hozamokat (tavaszi betakarításuk: 15 tonna szilázs/ha; lucernaszilázs 1. kaszálás 8 tonna szilázs/ha; cirokszilázs 30 tonna/ha). Így számoltam egy átlagos, becsült területi értéket. Az 1. ábrán a tejelő szarvasmarha takarmányadagjában lévő

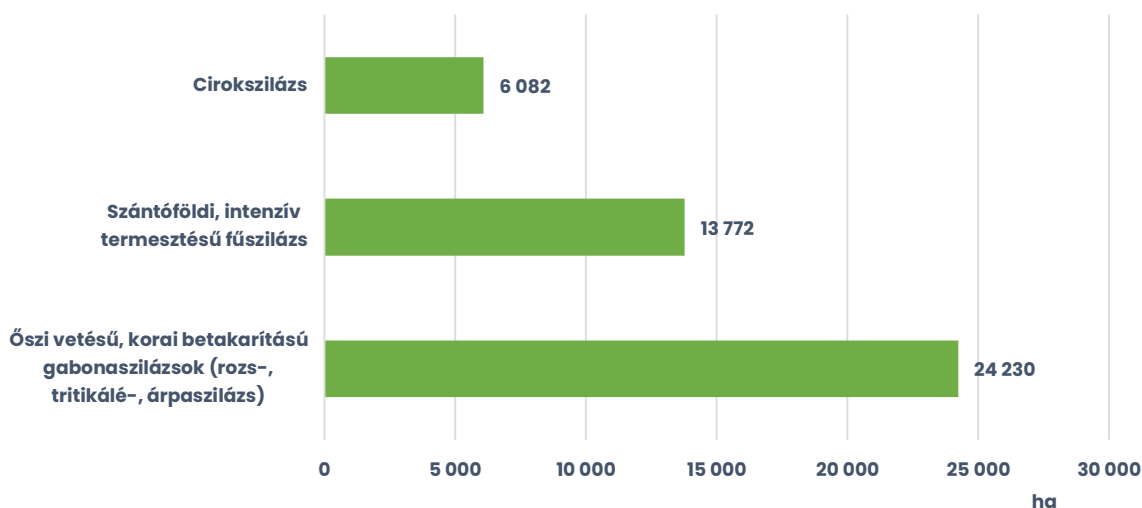
klímareziliens takarmányok és a hagyományos szilázsok éves, becsült termőterülete látható. A korai betakarítású gabonafélék, a szántóföldi termesztésű fű és a korszerű cirok együttes termőterülete lassan utoléri a kukoricaszilázsét. Mivel azonban becslésről van szó, várjuk majd a hivatalos adatokat. Egyelőre azonban a tendencia jól látható.

3. ábra A tejelő szarvasmarha takarmányadagjában lévő klímareziliens takarmányok és a hagyományos szilázsok éves termőterülete Magyarországon (2025, %, az etetett mennyiségekből számolt nem hivatalos adatok)

A klímareziliens tömegtakarmányokon belül a korai betakarítású gabonafélék termőterülete egyértelműen dominál (roz-, tritikálé- és árpaszilázs), amitől

elmarad a korszerű fűszilázsok értéke (13%). A korszerű és hagyományos cirokszilázsok termőterülete kis részarányt képvisel (4. ábra).

Az előzőekben látható adatok szerint hazánkban előrehaladott a korai betakarítású gabonafélék felhasználása a tejelő szarvasmarha takarmányozásában. Ezt tovább kell folytatnunk és 2027-ben még több gabonaszilázsra lesz szükségünk. Miért? Mert nem zárható ki, hogy 2027-ben nem lesz aszály nyáron. Erre most kell felkészülnünk. Továbbá az idei aszály miatt jövő év május-augusztus között fellépő tömegtakarmány-hiány mérséklésére csak az idei, őszi vetésű tömegtakarmányok jelentenek megoldást. Erre viszont már most el kell kezdenünk készülni.

Vetnünk kellene, amikor megjön az eső, és vetnünk kell ott, ahol van elég víz a talajban.

A rozs kiváló hozamú és tápláléértékű kalászhányás előtt betakarítva, de rövid a betakarítás ablaka és a betakarítási időszak időjárása változékony. Egyfunkciós növényről van szó, mely esetében nem érdemes megvárni a késői betakarítást, mert „öregen” gyenge a rostemészthetősége, kicsi az energiatartalma és silózása is okozhat nehézséget. Az öregedéssel elveszti a „tápláléértékét” (hatékonyságát), bár anyatehenekkel, húsmarhával etethető abrakkiegészítés mellett. Ezért a rozst elsősorban intenzív szántóföldi gazdálkodás, kiváló műszaki technológia és jó menedzsment esetében javasoljuk korai betakarításra. A tritikálé, a búza és az árpa azonban olyan „multifunkcionális” gabonafélék, melyek kevesebbet veszítenek tápláléértékükből (hatékonyságukból) késői betakarítás esetében.

A gabonafélék multifunkcionalitásáról már írtunk, de most megerősítésképpen összefoglalom, hogy mit is jelent ez a többrétű felhasználhatóság:

1. Kalászhányás előtt (rozs) vagy kalászhányásban (tritikálé, búza, árpa, zab) vágva tejelő tehénnek is adható (1-200 laktációs nap között), mivel kiváló rostemészthetőségű és jelentős energiatartalmú szilázsról van szó. Ekkor még kétmenetes betakarítást alkalmazunk a növény nagy vegetációs víztartalma miatt (fonnyasztás).
2. Virágzásban vágva szénának is elkészíthető május végén, így tejhasznú üszőnek, szoptató anyatehénnek, növendék hízbikának, juhnek, sőt lónak is adható. A szénakészítés folyamatát ekkor elsősorban az időjárás határozza meg. A gabonafélékből azonban későbbi fejlettségi stádiumban is lehet szénát készíteni, ha májusban nem elég meleg az idő.
3. Tejesérésben vágva júniusban a rost emészthetősége már korlátozott, de megjelenik a kalászban

a keményítő (10-15% sza.). Ezért az egy menetben betakarított szilázs adható tejhasznú üszőnek, húshasznú tehénnek, növendék bikának és juhnek.

4. Szemes terményként való betakarítása olyan abrakkomponenseket ad (tritikálé, árpa és búza), melyek szerepelhetnek a tejelő tehénnek, a tejhasznú üszőnek, a húshasznú tehénnek és bikának, a juhnek a takarmányadagjában. Ha erre nincs szükség, akkor pedig eladható áruról van szó.

A tritikálé, a búza és az árpa tehát olyan „multifunkcionális” gabonafélék, melyek kevesebbet veszítenek tápláléértékükből (hatékonyságukból) késői betakarítás esetében, mint a rozs. Ezen gabonafélék tehát alkalmasak

- a korai silózásra (kalászhányás környékén tejelő tehénnek vagy intenzív hízlalásban),
- május 3-4. hetében szénakészítésre (virágzásban – kora szemérésben betakarítva),
- a tejesérésben való betakarításra és silózásra (növendékeknek, legeltetett állatoknak), és
- a szemes terményként való etetésre.

Mindhárom gabonaféle betakarítási ablaka széles, ezért biztonságosabb, mint a rozs. A **búza** és az árpa kisebb hozamot ad, mint a tritikálé vagy a rozs, de vészhelyzetben és **vetőmaghiány esetében** növelik a takarmánybázis biztonságát.

Amennyiben csapadékosabb a tél vagy a tavasz, és kevesebb szilázsra van szükség, két lehetősége van a gazdálkodónak:

- elvégez egy korai silózást április végén (kalászhányás előtt betakarítva) és később a sarjút szemesként takarítja be kisebb fajlagos hozammal;
- csak szemes terményként takarítja be a terület egy részét és azt eteti az állatállománnyal.

Ezen gabonafélék (tritikálé, búza vagy árpa) vethetők együtt takarmányborsóval vagy búkkönnyel. Mindhárom gabonaféle alkalmas az együttes termesztésre. A keverék betakarítható a gabona kalászhányása előtt intenzív állományoknak vagy szemesérésben (tejesérésben) extenzív állományoknak (anyatehén, növendék húsmarha, tejhasznú növendék, juh, kecske).

Most tehát az lenne a teendő, hogy vessünk minél nagyobb területen gabonát silózási céllal. Legyen mit ennie a tehénnek jövőre is, amikor már nem lesz kukoricaszilázs a depóban!

